

Jordbruksverket
Projekt- och
investeringsstödsavdelningen

Yttrande över Jordbruksverkets förslag till nya föreskrifter om skolprogrammet

Dnr 3.5.16-16309/2024

Skolverkets synpunkter

Skolverket har ombetts lämna synpunkter på Jordbruksverkets förslag till nya föreskrifter om skolprogrammet. Skolverket kan övergripande konstatera att begreppsanvändningen inte fullt ut är i linje med skolförfattningarna eller konsekvent i alla delar av föreskriften. Myndigheten förstår att det faktum att bidraget utgår från EU-förordning i vissa fall medför behov av att uttrycka sig i linje med denna. Skolverket kommenterar dock i remissvaret nedan särskilt i de delar i vilka vi bedömer att eventuella otydligheter kan behöva hanteras eller begreppsanvändningen justeras.

Skolverket vill understryka vikten av att den information som ges till skolhuvudmän om bidraget och i samband med ansökan är tydlig och begriplig. Förfarandet som regleras genom föreskriften kan i delar uppfattas som administrativt krångligt. Skolverket antar att detta kan vara en följd av den bakomliggande EU-lagstiftningens utformning. Mot denna bakgrund vill Skolverket dock framföra att det är viktigt att det i samband med ansökan är tydligt för sökande skolhuvudmän vilka krav som ställs på dem för att de ska kunna leva upp till villkoren för bidraget. Vad myndigheten kan utläsa av konsekvensutredningen, och av utvärdering av befintligt stöd, har nuvarande skolmjölksprogram funnits under lång tid och en betydande majoritet av landets grundskolor tar del av det skolmjölksstöd som Jordbruksverket i dag handlägger.¹ Skolverket välkomnar också de förenklingar i ansökningsförfarande som Jordbruksverket anger jämfört med nuvarande stöd. Vad Skolverket kan bedöma finns det i dag utförlig information om skolmjölksstödet på Jordbruksverkets webbplats.² Detta ser Skolverket som goda utgångspunkter för att skolhuvudmän

¹ Westerberg, T., Fabricius, L., Pollak, K. & Andersson, S. (2023). Utvärdering av det svenska skolmjölksprogrammet 2017–2023. Utvärderingsrapport 2023:2. Jordbruksverket.

² Jordbruksverket.se (2024). <https://jordbruksverket.se/stod/livsmedel/skolmjolksstod> Hämtad 2024-12-16.

ska uppleva det som tydligt att förstå förutsättningarna för det aktuella stödet och enkelt att ansöka om att ta del av detta.

Skolverket vill vidare särskilt lyfta det faktum att fritidshemmet inte innefattas i föreskriften eller närmare kommenteras i konsekvensutredningen. I utredningen framgår att Jordbruksverket bedömer att det är lämpligt att frukt delas ut vid andra tillfällen och inte i anslutning till de fasta skolmåltiderna. Många elever i förskoleklassen och framför allt yngre elever i grundskolan spenderar en betydande del av sin skoldag i fritidshemmet efter att undervisningen i den obligatoriska skolformen är avslutad.³ Av skollagens förarbeten framgår att i fritidshemmet integreras pedagogik och omsorg och att i det ingår att eleverna serveras varierade och näringsriktiga måltider.⁴ I praktiken innebär det att mellanmål serveras i fritidshemmet. Det är otydligt hur bestämmelserna om användningen av bidraget för utdelning av frukt ska tolkas i relation till om en huvudman väljer att denna utdelning ska ske till elever som går i förskoleklass eller grundskola vid en viss skolenhet under den tid de går i fritidshemmet. Skolverket anser att det borde vara möjligt att få stöd även för utdelning i fritidshemmet utifrån syftet med uppdraget. Om intentionen är att utdelning ska kunna ske under elevens hela dag kan detta behöva förtydligas. Motsvarande frågeställning kan även kunna uppstå i relation till utdelning av mjölk där även denna kan delas ut vid annat tillfälle än i anslutning till skolmåltiden, till exempel vid mellanmål på eftermiddagen i fritidshemmet.

Skolverket kommenterar nedan specifika delar av föreskriften och bilagorna samt, där det bedömts relevant, det som framgår av konsekvensutredningen.

1 kap. Inledande bestämmelser

2 §

I det andra stycket under betydelsen av begreppet ”Firmatecknare” anges ”För andra organisationer än företag...”. Längre fram i föreskriften refereras till ”sökanden som inte är företag” (4 kap. 4 §). Av det som framgår i konsekvensutredningen på s. 69 om ”andra enskilda” tolkar Skolverket det som att med andra organisationer avses exempelvis ideella föreningar, stiftelser och trossamfund. Det är inte helt tydligt av föreskriften vad som avses med de olika begreppen och detta skulle med fördel kunna beskrivas vid betydelsen av begreppet enskild huvudman under denna paragraf. Det är även bra om detta uttrycks enhetligt i föreskriften när det är samma grupp av huvudmän som avses.

³ Fritidshemmet är inte en obligatorisk verksamhet men läsåret 2023/24 var 84 procent av landets 6–9 åringar inskrivna (alltså elever som går förskoleklass till och med årskurs 3 i grundskolan eller motsvarande skolform), se Skolverket (2024). *Elever och personal i fritidshem. Läsåret 2023/24*.

⁴ Prop. 2009/10:165. *Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 404

Skolverket noterar vidare att för definitionen ”Sökanden” anges ”Huvudman enligt 2 kap. 2 och 3–5 §§ skollagen (2010:800)”. Eftersom regioner enligt 2 kap. 3 § skollagen kan vara huvudman för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning, det vill säga skolformer som inte föreslås omfattas av skolprogrammet, bör inte denna paragraf innefattas i definitionen.

3–6 §§

Skolverket antar att bestämmelserna om force majeure finns 1 kap. som en följd av ordningen i EU-förordningen. Det kan dock i föreskriften uppfattas som ottydligt om bestämmelser om undantag på grund av särskilda skäl och force majeure kommer före de grundbestämmelser som dessa utgör undantag från. Det kan därför övervägas om bestämmelserna 1 kap. 3–6 §§ om möjligt i stället kan placeras i slutet på föreskriften.

2 kap. Godkänd mottagare av stöd

2 §

I andra stycket anges att ”Om Jordbruksverket inte tillhandahåller e-tjänst för ansökan om att bli godkänd som mottagare av stöd eller om sökanden har beviljats undantag från kravet på att lämna ansökan om att bli godkänd som mottagare av stöd via e-tjänst enligt 5 § ska sökanden lämna ansökan till Jordbruksverket skriftligt på annat sätt.” Det finns inte någon 5 § i kapitlet vilket behöver korrigeras. Skolverkets tolkning är att hänvisningen avser 2 kap. 4 §.

3 §

I paragrafens tredje punkt anges som villkor för att bli godkänd som mottagare av stödet att huvudmannen ska åta sig att uppfylla de krav som anges i EU-direktiv, artikel 6.1 punkterna a, c, e, f och g förordning (EU) nr 2017/40. Det framgår inte närmare av konsekvensutredningen vilka dessa krav är och Skolverket vill här framföra att det är viktigt att det i samband med ansökan är tydligt för de sökande skolhuvudmännen vilka krav som ställs enligt aktuellt regelverk.

4 §

I den första och andra punkten anges hantering i de fall då en firmatecknare inte har en giltig e-legitimation. Det framgår inte närmare vad som avses med en *giltig* e-legitimation och hur det ska förstås i relation till rollen för Myndigheten för digital förvaltning att granska och godkänna e-legitimationer.⁵ Motsvarande synpunkt gäller även för 3 kap. 3 §.

⁵ Digg.se (2024). <https://www.digg.se/digitala-tjanster/e-legitimering#h-sv-default-anchor> Hämtad 2024-12-16.

3 kap. Ansökan om stöd

1 §

Det anges om ansökan om stöd att innan denna ”lämnas *skriftligen*” ska Jordbruksverket meddelas om fysisk person som är behörig att företräda sökanden. Det är otydligt vad som avses här i jämförelse med det som framgår under 2 kap. 2 § och 3 kap. 2 § om att hanteringen sker *via den e-tjänst som myndigheten tillhandahåller*. Om detta är huvudregel även här kan detta med fördel anges på motsvarande sätt i bestämmelsen.

2 §

I andra stycket anges att ”Om Jordbruksverket inte tillhandahåller e-tjänst för ansökan om stöd eller om sökanden har beviljats undantag från kravet på att lämna ansökan om stöd via e-tjänst enligt 4 § ska sökanden lämna ansökan till Jordbruksverket skriftligt på annat sätt.” Det finns inte någon 4 § i kapitlet vilket behöver korrigeras. Skolverkets tolkning är att detta avser 3 kap. 3 §.

4 kap. Villkor för stöd

1 §

Det anges att ”Stöd lämnas till utdelning av frukt *eller* mjölk till elever”. Skolverket tolkar att det i linje med vad som exempelvis anges i 3 kap. 5 § bör det här i stället anges ”frukt *och* mjölk”.

2 §

Skolverket vill inledningsvis påtala att uppgifter så som namn och personnummer omfattas av sekretess hos Statistiska centralbyrån (SCB) enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sådana uppgifter kommer Jordbruksverket alltså inte att kunna hämta från SCB. Även uppgifter på aggregerad nivå som avser en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde omfattas av sekretess.

Skolverket vill lyfta frågan om det i föreskriften bör eller behöver regleras att sökanden ska ha lämnat uppgifter om ”*personnummer eller motsvarande* för samtliga aktuella elever till SCB”. Enligt 2 § andra stycket i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:142) om uppgiftsinsamling från huvudmännen inom skolväsendet m.m. ska sameskolan rapportera in elevuppgifter på gruppnivå, det vill säga inte med personnummer. Det framgår av Jordbrukets konsekvensutredning att myndigheten behöver uppgifter om *antal elever* i varje skolenhet som sökanden ansöker om stöd för. Elevernas personnummer bör därför inte vara nödvändiga för handläggningen av bidraget. Det framgår även av 3 § att det endast är uppgifter om antal elever är nödvändigt att få in. Syftet med bestämmelsen bör kunna uppnås genom att i 2 § föreskriva att ”Stöd lämnas till

utdelning i skolenheter för vilka skolenheter för vilka sökanden har lämnat uppgifter om skolenheten samt antal elever till Statistiska centralbyrån”.

Det bör även noteras att i paragrafen har myndighetsnamnet på Statistiska centralbyrån på två ställen skrivits med stor begynnelsebokstav även i det andra ordet.

3 §

Skolverket tolkar att det som avses i punkt 1 är *skolenhetsnamn* vilket i så fall bör skrivas ut. Det kan här noteras att uppgifterna i skolenhetsregistret om namn på skolenhet och skolenhetskod är offentliga, även uppgifter som avser enskilda huvudmän, och går att hämta direkt från Skolverkets webbplats.⁶

Uppgifterna som samlas in för statistikändamål skyddas däremot av sekretess hos Statistiska centralbyrån enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen. Det innebär att Jordbruksverket kan inhämta medgivande från enskilda huvudmän för att få ta del av uppgifter som avser deras ekonomiska förhållanden. Enskilda huvudmän kan däremot inte lämna medgivande som innebär att Jordbruksverket får ta del av uppgifter som avser elevernas personliga förhållanden.

5 §

Det anges att alla skolenheter som omfattas av ansökan om stöd ska ha Jordbruksverkets affisch uppsatt respektive att samtliga sökanden ska ha Jordbruksverkets informationstext tillsammans med en bild av Europeiska unionens emblem väl synlig på sin officiella webbplats. Denna reglering riskerar utifrån begreppet ”sökande” att uppfattas som ottydlig då det inte närmare anges när i tid detta villkor förväntas vara tillgodosett. Rimligen bör detta gälla för huvudman som beviljats medel, inte vid själva tidpunkten för ansökan. Detta givet att huvudmannen inte redan tidigare beviljats bidrag. Detta kan i så fall förtydligas i och framgå av föreskriften.

8 §

I skolförfattningarna regleras erbjudandet av *skolmåltider* och med detta avses lunch.⁷ Samma begrepp, det vill säga skolmåltid, kan därför med fördel även användas i denna föreskrift.

10 §

Skolverket noterar att de exakta beloppen för de olika fruktsorterna är snarlika men skiljer sig åt något. Av konsekvensutredningen framgår att medlemsstaterna i viss mån är fria att välja hur stödet får lämnas samt med vilket belopp. Det framgår inte närmare hur enhetskostnaderna beräknats och anledningen till de

⁶ Se 14 § förordningen (2020:833) om skolenhetsregistret.

⁷ Prop. 1997/98:6. *Förskoleklass och andra skollagsfrågor*, s. 88.

små skillnaderna som är. Skolverket kan inte bedöma förutsättningarna för en enhetlig nivå av stöd för samtliga angivna fruktsorter men kan konstatera att med fyra olika nivåer som endast marginellt skiljer sig åt, ökar rimligen tidsåtgången för uppgiftslämnandet liksom risken för fel i detta.

Bilaga 1

1. Uppgifter i ansökan om stöd

För vilka uppgifter en ansökan om stöd ska innehålla anges i andra punkten ”skolenhetsnamn, skolenhetskod, skoltyp enligt 4 kap. 1 § och barnantal för respektive skolenhet,” I linje med de begrepp som används i skolförfattningarna, och i föreskriften i övrigt, bör det i stället anges ”skolform” respektive ”elevantal”. Samma synpunkt gäller även för motsvarande punkt i bilaga 2.

2. Inköpt kvantitet

Om inköpt kvantitet anges ”Inköpen ska styrkas med *aning*en leveransstatistik, kvitton eller fakturor.” Detta verkar vara ett skrivfel och bör vara ”*anting*en”. I meningen efter anges ”I de fall sökande styrker inköpen med kvitton eller fakturor ska *de* även lämna in en sammanställning över dessa.” Vi tolkar det som att det här i stället bör vara *denne*. Samma synpunkt gäller även för motsvarande punkt i bilaga 2.

3. Redovisning

Under punkt 4 bör det anges *skolformer* i stället för *skoltyper*. Samma synpunkt gäller även för motsvarande punkt i bilaga 2.

5. Publicitet

Som kommenteras under 4 kap. 5 § ovan är det inte tydligt när i tid detta villkor förväntas vara tillgodosett. Rimligen bör detta villkor gälla för huvudman som beviljats medel och för att erhålla detta, inte vid själva tidpunkten för ansökan. Detta givet att huvudmannen inte redan tidigare beviljats bidrag. Samma synpunkt gäller även för motsvarande punkt i bilaga 2.

Konsekvensutredningen

Under 1 kap. Inledande bestämmelser beskrivs att ”För vissa av de begrepp som används i föreskrifterna saknas det en allmänt vedertagen betydelse. Vissa ord eller begrepp som används i föreskrifterna definieras i överordnat regelverk. I dessa fall har orden eller begreppen samma betydelser i föreskrifterna. Ett exempel är ordet ”läsår” som enligt artikel 1.2 i förordning (EU) 2017/39 avser en period som löper från och med den 1 augusti till och med den 31 juli påföljande år.” Skolverket vill här påtala att läsår finns som begrepp i skolförfattningarna och

att det bland annat i 3 kap. 3 § skolförordningen (2011:185) regleras att läsåret ska börja i augusti och sluta i juni.

Under 4 kap. Villkor för stöd s. 17 anges att ”Enligt 26 kap. 25 § skollagen (2010:800) är alla huvudmän skyldiga att lämna in uppgifter till Skolverket om den verksamhet de planerar att bedriva kommande läsår.” Huvudmän är under vissa förutsättningar skyldiga att lämna uppgifter om verksamheten som behövs för Skolverkets uppföljning och utvärdering av verksamheterna (jämför 26 kap. 25 § skollagen). Skolverket vill tillägga att registrets innehåll och syfte regleras genom förordningen (2020:833) om skolenhetsregister samt att huvudmännens uppgiftsskyldighet regleras i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2021:22) om insamling av uppgifter till skolenhetsregistret.

Vidare under 4 kap. anges att ”I Sverige finns det inte något särskilt förfarande för godkännande av skolor. Huvudmän för fristående skola behöver dock tillstånd från Skolinspektionen för att få bedriva undervisning.” Skolverket vill här hänvisa till vad som regleras i 2 kap. 2 § skollagen om kommuner som huvudmän samt att enskilda kan godkännas som *huvudmän* enligt vad som framgår av 2 kap. 5 § skollagen. Av denna reglering följer att staten, kommunerna och regionerna inte genomgår någon tillståndsprövning eftersom man anser att dessa har ett lagstadgat ansvar att tillhandahålla utbildning åt medborgarna och förutsätts ha kunskap och kompetens inom det som utgör kommunernas grundläggande uppdrag.⁸ Däremot genomgår den som ansöker om att godkännas den tillståndsprövning som framgår av 2 kap. 5-5e §§ skollagen.

På Skolverkets vägnar

Anna Castberg
Avdelningschef

Avdelningssamordnare

Handlingen är beslutad i Skolverkets
elektroniska ärende- och
dokumenthanteringssystem av:

⁸ Prop. 2017/18:158 *Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden*, s. 51

Anna Castberg (Signerare) den 2024-12-20

Filip Nilsson (Signerare) den 2024-12-19.